

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefronktrana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-30 — Cena: za 1 mesec Din 5-; za četrt leta Din 15-; za pol leta Din 30-; za inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Koportalni oddelak, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Naša beseda

Delavstvo, združeno v krščanski socialistični strokovni organizaciji, je s svojo spomenico kralju Aleksandru pokazalo, da svoje stališče v državi prav umeva in da stoji brez strahu na braniku pravic vsega delovnega ljudstva.

Krščansko socialistično delavstvo čisto prav tolmači stališče vsega delavstva do države. Delavstvo hoče močno in solidno državo z urejenimi razmerami in vlado, ki se ne maje kakor trs v vetru zdaj sem zdaj tja. Tako vlado more trajno ustvariti samo ljudska demokracija. Ker pa so pri nas meščanske stranke s svojo egoistično politiko demokracijo same izpridile in končno pokopale, moramo pač sprejeti režim, ki si je postavil za nalogo, da državo postavi na nove temelje, na katerih bo potem lahko demokracija gradila naprej. Gotovo je, da se more ta naloga v duhu kraljevega proglasa posrečiti le, če bo ta temelj, na katerem naj vzraste nova stavba naše države, ljudstvo, delavski sloji, tista velika množica, ki za državo dela v potu svojega obraza in ustvarja ter množi njeno bogastvo.

V tem duhu je Jugoslovanska strokovna zveza sestavila svojo spomenico. To je bilo nujno potrebno zato, da najmerodajnejša mesta izvedo, kaj ogromna večina prebivalstva te države misli in čuti. Kajti našli so se takoj predstavniki in nastavljenici velikega kapitala, ki so šli v Belgrad tolmačiti svoje srčne želje in stremiljenja, da bi uničili socialno zakonodajo, kakor da je to najnujnejša potreba države. Saj gospodje od velikega kapitala mislijo, da so država oni in da kar oni mislijo in čutijo, se godi v imenu države. In če si oni želijo čim večjih profitov, ki naj se ustvarijo iz neplačanega dela delavcev, se to tolmači kot interes cele države. Kajti delavska masa po trdnem prepričanju teh gospodov nima v državi nobenega pomena kakor tega, da zanje napol zastoj gara in dela, ko pa je delavec bolan, nesposoben za delo ali pa že čisto ostarel, naj ga živi Bog oče v nebesih — državi ni mar za izmozganega in izdelanega proletarca, saj je drugih več kot preveč, da stopijo na njegovo mesto...

Ta nemoralni nazor, nazor najbrutalnejšega egoizma posedujočih, to izrazito razredno miselnost, ki pozna samo sebe, vse drugo pa le kot sebi zasluženo in sebi udinjano, je bilo treba razglašiti pred najmerodajnejšimi faktori države. Naše delavstvo je pokazalo, da misli socialno, da ima pred očmi interes celote, da mu je za o b e i blagor, ko mu je za pretežno večino, ki državo tvori, zanjo pošteno dela in se za državo od rojstva do smrti trudi in muči, ne da bi to, kar ustvarja ali

vsaj po pretežnem delu ustvarjati pomaga, človeku dostojno tudi uživala.

Naše delavstvo je izreklo, da je zdrav politični in gospodarski napredek v državi mogoč samo po sodelovanju vseh pošteno trudečih se, da je dvig gospodarskega izključen brez vpoštevanja delavstva, brez dolžne zaščite njegovega zdravja, brez poštene mezde, brez njegovega zasiguranja za bolezen, ne gode, onemoglost, starost in brezposelnost. Naše delavstvo interes gospodarstva veliko boljše umeva nego »gospodarski krogi«, ki vidijo samo svoje žepe, ne pa blagostanja vseh, za katere se gospodari. Saj se menda ne gospodari v državi samo za gospode akcionere ali ravnatelje, ampak i za delavce, za konsumenta, za vsakega državljana brez izjeme. Katerokoli državo pogledamo, vsaka država, ki stoji na visoki gospodarski stopnji, ima tudi primerno delavsko socialno zakonodajo in čim bolj industrija raste in se razširja ter bogati, tem boljše so postavljeni delavci. Nasprotno pa gre nizko gospodarsko stanje vedno vstric z mizernimi delavskimi razmerami. Našim »gospodarskim krogom« v Sloveniji in Jugoslaviji seveda to zastoj trobiš v ušesa: oni mislijo, da čim slabše plačane, zabite in izstradane ter razčapane in umsko ter moralno defektne sužnje imajo, tembolj bodo oni zaslužili. Cislo napacen račun!

Naše delavstvo je za miren razvoj, za mirno delo, za miren napredek. Če bi pa zmagala teza naših »gospodarskih krogov«, bi se iz delavcev posili ustvarili sami nezadovoljnejši, revolucionerji in anarhisti. Tlačen človek je nezadovoljen, nezadovoljen človek je revolucioner, revolucionarstvo pa prejalislej neizogibno vede do katastrofe. In ker smo proti temu, ker hočemo, da v naši državi vlada mir, red in zadovoljnost, zato smo odločno proti poizkusom našega velekapitala, da se socialna delavska zaščitna zakonodaja okrne in polagoma popolnoma zaduši. In ker smo za čim večji gospodarski napredek, smo za izpolnitev in dograditev socialne zakonodaje. Kakor se je dvignila industrija na Češkem, v Avstriji, v Nemčiji, Franciji, Angliji, Italiji, Španiji, v Zedinjenih državah in celo na Kitajskem le ob enem z dvigom socialne zaščite delavstva, tako se tudi pri nas ne bo mogel izpolniti program vlade, da se spravi na noge naše gospodarstvo in okrepi, drugače, kakor če se še bolj poskrbi za delavstvo, ki je pri nas itak zelo, zelo slabo postavljeno.

Mi smo rekli svojo besedo ob pravem času. Kdor hoče državi dobro, jo bo vpošteval.

V zaščito obrtnikov

je začutilo potrebo objaviti resolucijo Obrtno društvo v Laškem na občnem zboru dne 20. januarja. Interese obrtnikov namreč ograža zadnji čas Okrožni urad za zavarovanje delavcev in obrtniki v laškem okraju so prvi začutili potrebo, da začno z resolucijami napadati ta zavod, ki je za delavstvo velike važnosti ter se pridružijo gonji »gospodarskih krogov«, ki poskušajo v sedanjih časih izrabiti svoj vpliv v to, da še tisto malo delavske zakonodaje, kar je imamo, okrnejo in poslabšajo. To so menda po večjem delu oni obrtniki, ki so še pred nedavnim časom kot delavci, pomočniki, oziroma vajenci uživali koristi, ki jih nudi ta socialna ustanova delavstvu, kolikor je to v okviru sedanjega zakona

mogoče in dopustno. To so menda oni del »gospodarskih krogov«, ki so še sami poskušali, kako se godi delavcu, ki nima lastne hiše, lastnega premoženja, ki živi s svojo plačo od danes do jutri in nima za slučaj bolezni in smrti v družini od nikoder pričakovati pomoči. Sicer obrtniki laškega okraja v resoluciji zatrjujejo, da se zavedajo dolžnosti, imeti zavarovane svoje delavce proti poškodbam in boleznim, trdijo pa dalje, da so presenečeni nad tem, da se z denarjem delodajalcev (ali delavci nič ne plačajo?) zidajo luksuzne palače za urad in da se za njih denar redi uradništvo. Zanimivo je pri tem to, da še ni bilo čuti takih protestov, ko so se milijoni izdali za renoviranje palače TOI zbornice. Zakaj je ravno za hišo delavske ustanove izdan denar luksuz? In nič ni

bilo čuti, da bi se kje sklepale resolucije, ki bi ugotovljale, koliko se izda na osebnih izdatkih za 30 nameščencev pri zbornici za TOI. Naj gospodje pogledajo te številke in jih primerjajo z izdatki OUZD za 190 uradnikov. In naj potem sklepajo resolucije. Toda tu gre za vse kaj drugega. Gre za to, da se ruje in šuva proti delavskim zavodom, ker gospodje obrtniki laškega okraja tudi dobro vedo, da je danes pametneje zidati lastno hišo za tako velik zavod kakor je OUZD ter plačevati letno amortizacijo zazidanega kapitala, kakor pa plačevati letno milijonske najemnine. Gre pri vsem tem le za to, da se skuša jemati ugled zavodom, za katere se je delavstvo desetletja borilo in za katere se bo, kakor izgleda, moralo boriti še vnaprej. In delavstvo bo svojo ustanovo branilo! Borba, ki jo vodijo sedaj »gospodarski krogi«, bje v obraz socialnemu pojmovanju in ne sme imeti uspeha. Delavstvo take napade odločno zavrača ter se zaveda, da je pravica na njegovi strani.

Po zgledu viničarjev.

Zrno, ki ga je bila pred desetimi leti vsejala »Jugoslovanska strokovna zveza« v tla viničarskega severnovzhodnega Štajerja, je bilo sicer vzkliko, a je poglano sprva le slabotne klice in netrajno rast. Zakaj težki so bili časi, močan nasprotnik ter obupu in resignaciji vdan viničar — hlapec — tlačan.

Sčasoma pa je »Strokovna zveza viničarjev« prodrla, vsepovsod je odjeknil njen klic: Viničarji, pokažite se! In tako je prišlo do organizacije strunnega prvega kongresa viničarjev dne 7. in 8. decembra 1926 v Ljutomeru. Tam se je postavil konkretni program doglednih let ter smernice organizatorično-tehničnemu delu. Pa je viničarska »pisarna« zares postala pisarna, bolj obiskovana kot politične ali odvetniške ter je dobila pisalni stroj, železno blagajno in vse, kar je potrebno. Njen promet je narastel v težke desetstisoče — kdo bi si bil drznil pred leti le sanjati o teh v tej revščini vseh revščini! Pa je le šlo, hvala Bogu!

V letu 1928 so zagoreli kresovi na predvečere velikih viničarskih taborov: Št. Janž pri Zavrču, Gornja Radgona in oni silni pri Jeruzalemu, pri katerem je nad 2000 broječa množica prisegla, da se bo strnjena kot ena sama disciplinirana armada do konca borila za viničarsko gospodarsko svobodo.

In letos so vse nedelje in prazniki da leč čez Veliko noč že zasedeni s sestanki, občnimi zbori, ustanovnimi zbori itd. — Vsak hip bo »Strokovna zveza viničarjev« dosegla 1000 organiziranih, redno plačujočih viničarskih družin! In tako je treba misliti na pomnožitev viničarskih strokovnih tajnikov. V dveh letih bo ta zveza potrebovala najmanj troje službenih motornih koles, ki bodo teden za tednom brnela iz kraja v kraj, pripravljajoč bedno viničarsko ljudstvo na dneve odrešenja, ki morajo priti. Niso Trbovlje ali Jesenice viničarski kraji: raztreseni so po treh glavarstvih in še preko njih mej. — Zato bo moralo priskočiti organizaciji na pomoč moderno prometno sredstvo.

»Strokovna zveza viničarjev« in konzorci »Delavske pravice« sta se sporazumno z »Jugoslovansko strokovno zvezo« dogovorila, da dobe viničarji od 1. svečana 1929 naprej v vsaki drugi številki našega glasila na razpolago polni dve koloni. Posledica tega bo, da bomo morali list nekaterim drugim strokam krajšati. Tako je in ne more biti drugače. Te stroke pozivljemo, naj se zganejo in naj se viničarjem slično organizirajo. Če so se mogli ti, se morejo drugi delavci tembolj.

In če bodo vsi storili svojo dolžnost, bo »D. Pravica« kmalu lahko imela 6 strani.

V kratkem bo dobila »Strokovna zveza viničarjev« svojo posestimo »Strokovno zvezo poljedelskih delavcev« s sedežem v Murski Soboti. Dal Bog, da bi i to seme poglano močne korenine in se razrastlo v bujno rast.

V delavcih samih je rešitev: vsak se organiziraj sam, organiziraj druge, naroči list sam in nabiraj naročnike. Pojdimo po zgledu viničarjev! V par letih se bodo ponosa, zavesti in zmage pričakovanja širile naše prsi.

Francé Zužek.

Otvoritev palače
Delavske zbornice
v Ljubljani.

V nedeljo 17. februarja se bo izvršila slavnostna otvoritev palače Delavske zbornice v Ljubljani, v ponedeljek 18. febr. pa bo zasedala cel dan skupščina Delavske zbornice.

Ob tej za vse slovensko delavstvo pomembni priliki se bodo vršile še razne seje in konference ter ankete delavskih in nameščenskih organizacij.

Skupščina Delavske zbornice, ki se bo vršila v novi dvorani zbornice v ponedeljek 18. februarja, ima sledeči dnevni red: 1. Odobritev zapisnika zadnje skupščinske seje. 2. Poročilo predsednika. 3. Poročilo tajnika. 4. Poročilo blagajnika. 5. Poročilo finančne kontrole. 6. Računski zaključek za poslovno leto 1928-29. 7. Proračun za leto 1929-30. 8. Razno. — Najvažnejša točka dnevnega reda je vsekakor proračun, o katerem spregovorimo prihodnjič.

Celoten spored sej, posvetovanj in prireditve je sledeč:

Petek, 15. februarja.

Ob 3 popoldne: Seja Upravnega odbora Delavske zbornice za Slovenijo.

Ob 8 zvečer: V dvorani OUZD predavanje centralnega tajnika dr. Živko Topaloviča: O plinski vojni.

Sobota, 16. februarja.

Ob 10 dopoldne in po potrebi popoldne: Enketa o pokojninskem zavarovanju privatnih nameščencev v čitalnici Prosvetnega odseka. — V pisarni knjižnice: Konferenca prosvetnih referentov delavskih zbornic.

Ob 3 popoldne: V posvetovalnici DZ: seja odbora Centralnega tajništva Del. zbornice. — V prostorih strokovnih zvez: Seje klubov delegatov plenuma DZ: Razprava o proračunu.

Nedelja, 17. februarja.

Od pol 11 do 1: Otvoritvena svečanost.

Od 3 naprej: Seje klubov.

Ob 8 zvečer: Koncert v dvorani zbornice.

Ponedeljek, 18. februarja.

Ob 9 dopoldne: Skupščina Delavske zbornice v dvorani zbornice.

Koliko gorja, trpljenja, nezaupanja pride osled tega, ker hočejo ljudje čitati drugemu v duši, kakor iz knjige, ki je njihova lastnina, ter se hočejo vedno še ponovno prepričati, ali je drugemu zaupati ali ne. Poleg spoštovanja do bližnjega še: bodimo iskreni, neposredni! Premislimo, pa bomo videli, koliko dobrega zamudimo, če ostajamo sami zase, rezervirani, tuji in oficialni napram soljudem. Ne bi smelo biti, da se napram neznanцу zapiramo, da smo napram njemu hladni. Te mrzle skorje je treba prelomiti z ognjem prisrčnosti. Tako bom lahko napram vsakemu človeku resnično človek, tovariš — tovariš!

Jugoslovanska strokovna zveza.

Mariborsko okrožje

Ekspozitura JSZ Maribor. Na svečnico dne 2. februarja se je vršil tečaj za skupine iz področja naše ekspoziture. Udeležba, okoli 40 zaupnikov, je bila dobra. Može in fantje so z velikim zanimanjem sledili referatom.

Dopoldne so poročali: tov. Žužek o Delavski zbornici, tov. Semenič o OUZD in tov. Pitako o obratnih zaupnikih. Popoldne pa: tov. Jože Gostinčar o razvoju Jug. strok. zveze in našega gibanja, tov. Pitako o kolektivnih pogodbah, tov. Žužek o Borzahu dela in tov. Žumer o mladini in strokovni organizaciji.

V nedeljo dne 3. februarja zjutraj je govoril tov. J. Rozman o združništvu, prof. Prijatelj pa o ustroju JSZ.

Za tem se je vršil občni zbor ekspoziture. Iz poročila tajnika Rozmana, blagajnika prof. Prijatelja, predvsem pa predsednika Semeniča je bilo razvidno vztrajno delo naše organizacije v severnem delu Stajerske. Vsa mezna gibanja razen enega (v mestnem električnem podjetju v Mariboru) so v celoti ali vsaj deloma uspela. Povsod, posebno pa še pri neuspelem gibanju, pa smo se zopet znova prepričali, da se moremo zanašati le na svojo moč, na organiziranega delavstva. Samo delavec in nameščenec razume ta svoj položaj in svoje potrebe. Te smeri se bomo držali v bodoče dosledno. Burno so pri trejevali vsi navzoči zlasti besedam tovarišev Žumra, Pitaka in Žužka. V novi odbor so bili izvoljeni tovariši: Semenič, Aljančič, prof. Prijatelj, dr. Wankmüller, Mastinšek in Kores.

Občni zbor je bil zgovorna priča naše moči, našega dela, pa tudi našega programa in korajže. Zaupniki so oduševljeni zapuščali Maribor, odhajajoč vsak na svoj kraj z neomajnimi sklepi, da se mora organizacija še ojačiti, pritegniti v svoje vrste vse delavstvo in se neupogljivo boriti za delavske interese. 2. in 3. februar pomenita za naše gibanje lep korak naprej. Živela Jugoslovanska strokovna zveza.

Zasebni nameščenci.

Anketa o pokojninskem zavarovanju privatnih nameščenecv.

V okviru konference ob priliki otvoritve palače Delavske zbornice v Ljubljani se bo vršila tudi anketa o pokojninskem zavarovanju privatnih nameščenecv v naši državi. Enketo sklicuje zagrebška Delavska zbornica.

O vprašanju je že razpravljal na našem sklopnem četrti kongres Delavskih zbornic lanskega leta v Beogradu. Gre, kakor znano, za uvedbo obveznega po-

kojninskega zavarovanja privatnih nameščenecv v celi državi po vzorcu slovensko-dalmatinskega zavarovanja. Na tej anketi pa se bo razpravljalo čisto konkretno in v podrobnostih o načrtu tega zakona. Za podlago razpravi bo služil predlog zakona o pokojninskem zavarovanju nameščenecv, ki ga je izdelala posebna komisija pri Pokojninskem zavodu v Ljubljani in ga je odobrilo tudi načelnništvo in glavna skupščina tega zavoda. Bil je svojčas že predložen ministru za socialno politiko.

Strokovna skupina privatnih in trgovskih nameščenecv in JSZ sta določili posebno komisijo, ki se je bavila s tem predlogom na večih sejah in celotno vprašanje podrobno proučila.

Iz mednarodne federacije kršč. strok. nameščenskih organizacij. Centrala je imela v oktobru sejo. Iz poročila je razvidno: Razen generalnega tajnika centrala je bila povabljena na skupščino mednarodnega urada dela, ki je razpravljala o nameščenskih vprašanjih, še gđena Katarina Müller kot zastopnica kršč. namešč. organizacij. Sprejeti sta bili v federacijo finska in poljska deželna zveza. Kongres naše mednarodne federacije bo 17. in 19. septembra t. l. Spored: Delovni čas nameščenecv — strokovna mezna politika — zaščita nameščenecv.

Železničarski vestnik

Nesoglasje pri nasprotnikih. Kot posnemamo iz »Enotnosti«, ki je glasilo neodvisnega delavstva, je tudi pri socijalističnih železničarjih razdor in se tako ta organizacija neupravičeno imenuje »Ujedinjeni Savez«, ker nima ujedinjenih niti lastnih pristave. Jasno je to razvidno iz poročila »Enotnosti« št. 7 z dne 1. februarja, ki piše o volitvah delavskih zaupnikov v zagrebški železniški delavnici. Čeprav se je od strani Del. zbornice v Zagrebu, ki je v rokah socijalistov, izdal en dan prej letak, baje z meterskimi črkami, z naznanilom, da so volitve prelozene, so se iste vendar le vršile ter je dobila lista neodvisnih železničarjev 877 glasov in 13 zaupnikov, Stankotova organizacija, to je Ujedinjeni savez železničarjev Jugoslavije pa le 176 glasov in tri zaupnike. Iz tega se nadalje vidi, kakšna nasprotstva vladajo med tistimi, ki so si po svojih programih najbližji in da se niti ob tako važnih trenutkih ne morejo sporazumeti. Naš slovenski »Ujedinjeni Železničar« pa se tolče na prsi, češ, zmagamo vsepovsod; seveda, da o sličnih zmagah, kot to sporoča »Enotnost«, g. Stanko previdno — molči.

Doslednost. Pred kratkim je prišel v naše tajništvo železničar — delavec, ki je bil mnoga leta agilen in reden član socijalistične železničarske organizacije in že-

lezniške delavnice v Mariboru. Prosil je, da bi se organizacija zavzela za njegovo zadevo, ker ga organizacija, katere je bil dolgoletni član ni hotela več podpreti, ker ji par mesecev radi bolezni ni mogel plačati članarine. Torej, za plačevanje je bil omenjeni član dober, a ko je rabil pomoči, so ga odklonili. Tako izgleda socijalistično prijateljstvo nasproti svojim članom v sili. Pač dobra reklama za organizacijo, za železničarje pa v — premislek.

Redukcije na železnicah. Pisalo in čitalo se je, da naj se tudi na železnicah izvrši temeljita remediura, da se odstranijo vsi škodljivi pojavi in nedostaki. Tudi mi se strinjamo s tem, pač pa pripominjamo, da se naj začne štediti v prvi vrsti na višjih mestih, ker se bo dalo na ta način prihraniti dokaj milijonov, ki bi se lahko uporabili za druge prepotrebne stvari. — Pri nižjih uslužbencih se ne da ničesar prihraniti, saj je že javna tajnost, da je železničar naravnost strokovnjak v izhajanju s svojo plačo. Pravijo, da bi bilo radi štedenja treba opustiti par službenih mest, n. pr. progovne sekcije. Kdo pa naj potem vzdruže progo? Te edince obstojajo že od davnega časa in so se izkazale kot zelo potrebne. Vedno in vedno beremo o železniških nezgodah, ki so v veliki meri tudi odvisne od stanja proge. Pustite torej nižje službene edince svojemu namenu, treba je poseči kje drugje za zavoro, da se bo kaj prihranilo. — Osebuju zagotoviti življenski obstoj, naj bi bila prva skrb uprave in s tem bo dosežen menda največji prekretek, ki je potreben za sanacijo naših železnic.

Lesno delavstvo.

Iz poročila, kakor tudi iz opazovanja je razvidno, da se je v povojnih letih, zlasti pa zadnjih par let slovenska lesna industrija in trgovina živahno razvila in beleži zadovoljiv napredek. Veliko povpraševanje po lesu in lesnih izdelkih je izčrpalo lesni trg in znatno dvignilo cene lesu. Lesni industriji in pa trgovci so odnesli mastne profite. Tudi za bodočo konjunkturo je skrbno pripravljeno. Kaj pa lesni delavci? Ali smo tudi mi kaj napredovali. Je li naš položaj danes boljši kot pred 10 leti? Mar nismo ravno delavci glavni faktor lesne industrije in trgovine. Ali ni šel sleherni kos proizvodnje skozi naše roke, pa smo kljub temu ostali neimenovani, ne-vprašani, če za svoje težko in naporno delo živimo človeka vredno življenje. Kaj naj odgovori lesni delavec na ta vprašanja, si vsak lahko sam predstavlja. Medtem ko je lesna industrija od leta do leta napredovala in kopičila znatne dobičke, se je eksistenca delavstva slabšala. Danes ko je lesna industrija skoraj v močnem razmahu, je eksistenca delavca 60 odstotkov pod minimumom. To se pravi, delavec ne dobi za vršenje dela niti polovice toliko, kolikor nujno

rabi za ohranitev življenja in zdravja. Pa še to si mora delavec s podvojeno delovno silo priboriti. Skoraj povsod se danes oddaja delo v akordu. Akordne postavke so tako nizke, da mora delavec podvojiti normalno delovno silo, da doseže minimalen zaslužek 3 do 4 Din na uro. Delavec je prisiljen prevzeti delo pod vsakimi pogoji, če noče stati na cesti, kakor stoji že tisoče drugih, ki jih je postavil tja kapitalizem. Lesni delavec se dobro zaveda, da mu na ta način gotovo preti pogin. Posledice neznoznega izmaganja so že vidne. Že danes lahko navedemo nešteto slučajev, ko so delavci v najlepši moški dobi obnemogli. In če bo šlo to tako naprej, bo slovenska lesna industrija v par desetletjih imela namesto zdravih delovnih moči, le hiralce. Naši delodajalci s tem ne računajo. Njihova bojazen obstoji le v tem, da bo zmanjkalo lesa. Toda les bo rasel še tudi tedaj, ko sedanjih kapitalistov ne bo nikjer več, slovenska mati pa ne bo več v stanu roditi sinov za žrtve nenasiitne kapitalistične družbe. Da je k temu položaju pripomoglo nekaj tudi delavstvo samo, je neizpodbitno dejstvo. Vsak stan je danes bolj složen v borbi za svoj obstoj kot delavski. Le delavec je tisti, ki čaka da bo prišlo samo to, kar bi moralo priti. Če delavec noče prisesti k skledi tedaj, ko je polna, potem naj sede k prazni. Z drugimi besedami bi se reklo: sedaj, ko je lesna industrija v polnem razmahu in žanje ogromne dobičke, naj se pač zgane tudi delavstvo in zahteva svoj polnoma upravičen del. Za ta korak pa bo delavstvo sposobno samo v tem slučaju, če bo organizirano v močni strokovni organizaciji. Zato Vam kličemo: Lesni delavci, vsi v organizacijo, kdor ni organiziran, je slepo orodje kapitalističnih izkoriščevalcev. — Več lesnih delavcev.

Enotna fronta marksistov.

Marksistična ideologija že davno ni več enotna. In čim bolj napreduje čas, tem bolj se dele in cepijo mnenja marksističnih ideologov celega sveta v najvažnejših problemih in vprašanjih nove ureditve človeške družbe. Po teh dejstvih sodeč, moramo reči, da se bo marksizem v doglednem času sesul sam v sebi: zakaj kraljestvo je razdvojeno samo v sebi.

Enotne fronte proletarijata ta razdvojeni marksizem ne bo ustvaril nikoli. Govoril bo o njej, uganjal demagogijo, a uspel ne bo, ker uspeti ne more: zakaj razdvojen je in omajan v temeljih.

V Sloveniji imamo v glavnem štiri vrste marksistov: 1. socialne demokrate, 2. Bernotovce, 3. desne komuniste, 4. leve komuniste. Ob volitvah v »Delavsko zbornico« leta 1925/26. so socialni de-

Atom:

Pravica in dolžnost.

(Nadaljevanje.)

Uprav pravičnost je tisti vzor, po katerem dandanes na stotisoče in stotisoče delavcev dviga hrepeneče svoje roke, vanjo je uprtih na milijone oči in že ob misli nanjo jim srce hitreje bije. Toda ta pravičnost je v današnji človeški družbi postala le tvor domišljije in le tvor domišljije je ona v velikem delu delavstva, ki hoče pravico brez pravičnosti, pravico brez npravnosti, pravo brez Boga.

Resnica je namreč, da pravice brez Boga ni, kajti vsako pravo ima le tedaj v človeški družbi resnično veljavo, če je v isti družbi na katerikoli način priznana dolžnost, ki odgovarja temu pravu. Brez pomena je namreč pravica, če ni nikogar, ki bi čutil obveznost in dolžnost, da to pravico tudi upošteva. Dolžnost pa ima svoje zadnje poročstvo, da bo izvršena, le v npravni zavesti človeka in npravna zavest ima svoj trdni temelj le v Bogu. Vendar pa je v človeku zavest npravnih pravic tako živa, da se ne zgubi, tudi če on in družba Boga tajita. Razloček je le v tem, da človek potem pravico vzame s silo, če je drugače ne dobi. Zato je npravna posledica pravice brez pravičnosti, ki bi pravico priznala in dala, boj in ni samo slučaj, da uprav današnje človeško družbo tako razjeda razredni boj pod geslom: boja za pravico, in ni samo slučaj, da so mnogi dandanes prepričani, da ni možno doseči pravice brez razrednega boja.

Čut za pravičnost se je v človeški družbi že zdavnaj izgubil. Še nedavno je nek svetovnoznani pravnik rekel, da se vsa pravna veda dandanes peča z obstoječimi in veljavnimi pravicami, s

pojmom pravičnosti pa nima nobenega opravka. Povedal je s tem samo javno tajnost, ki je že davno prešla v življenje. Pravica brez pravičnosti pa je vedno »pravica močnejšega«, je vedno razredna pravica, in zato dosledno tudi mora vedno voditi v razredni boj. Strašne so bile in so morale biti posledice tega pravnega pojmovanja, ko se je isto preneslo na narodno gospodarsko polje. In v resnici vidimo, da je ves gospodarski in socialni razvoj odkar je nastopil gospodarski liberalizem vodila pravica močnejšega. Vsa pravica močnejših pa je seve le tako dolgo veljavna, dokler so le ti v resnici močnejši. Potem pridejo pa na vrsto oni, ki so močnejši kot ti. Prijavila sta se za pravico socializem in komunizem pod zastavo Marksa in napovedala razredni boj. Toda upravičena je bojazen, da bo tudi ta pravica postala pravica močnejšega, ker hoče biti pravica brez Boga, brez npravnega reda in naravno tudi brez pravičnosti. Pravica močnejšega, pravica brez pravičnosti je seve tudi v tem slučaju krivična in mora jo nujno zadeti ista usoda, da bo namreč veljavna le tako dolgo, dokler zopet ne pridejo na vrsto močnejši. Uprav zato je dvignil svoj glas papež Leon XIII. zahtevajoč pravico pod zastavo božjo, ki ima določiti pravice in dolžnosti, ki se jih imajo držati bogati in ubožni, to je vsi brez izjeme, in edino ta pravica more imeti trajno vrednost, ker ima svoj temelj in poročstvo v npravni zavesti, to je v Bogu.

Ta vsestranska pravičnost je v današnji dobi tolikanj bolj potrebna, kolikor bolj je gospodarsko življenje komplicirano in kolikor večja je v tem oziru medsebojna odvisnost. Dokler so bila gospodarstva dežele ali pokrajine več ali manj samostojna in neodvisna drugo od drugega, je storjena

krivica zadela le enega, le posameznika. Ker so pa dandanes vsa gospodarstva kake pokrajine ali države medseboj odvisna in skoro nihče sam ne pridela kruha, ki ga je, ne dela obleke, ki ga pokriva, ne hiše, v kateri stanuje, ampak to delajo drugi mesto njega in on zato zanje dela v rudniku, v tovarni, v mlinu, na polju ali pri pisalni mizi, ker torej dandanes vsled delitve in združitve dela, vsi delajo eden za drugega, je pravičnost tako dalekosežnega pomena, da tega sploh ni mogoče prav oceniti. Če je kakemu kompliciranemu mehanizmu n. pr. v uri, spočetka poškodovan le zobček kakega kolesca, tedaj ura morebiti še gre, če pa je poškodovano celo kolesce, ali morda njih več, tedaj ura obstane. Podobno je tudi v narodnem gospodarstvu. Če dobi v smislu pravičnosti vsak član, ki dela, za svoje delo pravično plačilo, in so prav tako pravično nastavljeni tudi cene za blago, ki ga potrebuje, potem pravimo, da vlada v družbi pravičnost. Ako pa katerikoli teh predpogojev ni izvršen, tedaj trpe vsi člani družbe in vsi čutijo storjeno krivico. Staro pravilo: Čimbolj je kak mehanizem kompliciran, tembolj je občutljiv za vsako poškodbo, velja v polni meri tudi za narodno gospodarstvo. Čim bolj je isto komplicirano, toliko bolj je občutljivo za vsako kršenje pravice v menjalnem prometu. Mehanizem v takem slučaju obstoji, narodno gospodarstvo tega ne more storiti, ker so ljudje vsled vsakodnevnih potreb prisiljeni delati naprej. Toda če enkrat pravičnost v menjalnem prometu ne velja več, potem pač mora družba vedno bolj padati iz ene krize v drugo in v gospodarstvu se nujno morajo vršiti stalni boji med delavci in kapitalisti, ali z drugimi besedami povedano, razredni boj je potem neizogiben. In ta boj bo trajal tako dolgo, dokler ne bo dosežena ona pravica, ki ima svoj temelj v npravni zavesti, to je v Bogu.

»demokrati (Strokovna komisija) in desni komunisti sestavili skupno kandidatsko listo in kasneje skupen klub. Levi komunisti niso postavili niti svoje liste, niti niso kandidirali na skupni, marveč so delavstvo pozvali, naj volijo Svetek-Sedejevo listo, kar je v stvari isto. Le Bernot je ostal v boju s Strokovno komisijo, in je bil temu primerno obrnjen za nekaj mandatorov.

Časi pa se sučejo. Sodrugi so si skočili pred meseci v lase. In sedaj se dajejo! »Enotnost« »pegla« Strokovno komisijo, »Delavec« in »Delavska politika« pa »dekaliste«, (bivši »Delavsko-kmetijski list«!).

»Enotnost«, ki si domišlja, da je nekaj »Weltblatt«, je znašla krilatico, da so socialni demokrati kakor cirkus Barnum. Temu primerno jih seveda tudi »pegla«. Beremo napade, beremo odgovore, se čudimo, se divimo in tuhtamo, kako bo neki »enotna fronta proletarijata«, za katero ustvarjajo temelje marksistični voditelji od leve, pol-desne in desne! To bo zares pravi pravcati cirkus, ne pa enotna fronta.

Tista reč o socialnih demokratih in o cirkusu Barnumu nam na neki način dopade. Ni vse tako brez podlage. Samo nekaj dolgočasen nam postaja ta cirkus Barnum po popisovanju »Enotnosti«. In smo premišljevali in pogruntali vzrok dolgočasnosti: klovnov manjka v Barnumu, klovnov! Teh pa tiči za vrstami »Enotnosti« polno. Naj no brž gredo vsi ti pisuni v »Strokovno komisijo« — za božjo voljo! Mnogo sicer ne bo z njimi, a še vsaj eno bodo dosegli: Barnum bo popoln, ker bo razpolagal s prvovrstnimi klovni! Je prav zares dolgčas v cirkusu, če se ne udeležuje »O mein lieber Augustin« po vseh svojih posebnostih v njem!

Delavstvo potrebuje pač resnejših mož od marksistov. Zakaj niso lahki časi danes.

Rešitev vprašanja družinskih doklad pri nameščencih v Franciji.

Glede vprašanja družinskih doklad ne vlada povsod prevelika jasnost. Tudi v krogih kršćansko socialnega nameščenstva se smatrajo te doklade ponekod odvisne, češ že plača sama mora biti tolikšna, da si more nameščenec ustvariti družino, dočim so te doklade te nadomestilo za en del plače, ki se ne more opravičiti, ker niso v pravem razmerju z učinkom dela, pač pa so delodajalcem dobrodošlo sredstvo za znižanje občega nivoja plač. Pristaši družinskih doklad ne priznajo upravičenosti tega mnenja in zahtevajo, da se ne zniža povprečni nivo plač nameščencev na najpotrebnejše, ampak plača naj bo taka, da bo mogel neporočen nameščenec od nje dati en del na stran za slučaj, da si ustvari družino. Zato gotovo igra vprašanje naraščanja v razmerju med nameščencem in gospodarjem vlogo. Delo pač ni blago, delovna pogodba pa mora biti bolj socialna kot kaka druga pogodba. V deželah, kjer je sistem družinskih doklad posebej močno razširjen, je merodajno seve tudi število rojstev in ta pojav je posebno viden v Franciji, kjer opazamo po vojni močan razvoj takozvanih »kompenzacijskih blagajin«. To so blagajne, v katerih se nabira denar od posameznih podjetij v korist nameščenecv enega okoliša ali ene stroke.

Prispevke plačujejo podjetniki po obsežnosti podjetij. Navadno obsegajo te blagajne delavce in nameščence vkup, obstojajo pa tudi specijalne nameščenške blagajne. Te zadnje so posebno tam, kjer nameščenci nočejo stika z delavci in strokovnimi organizacijami. V pariški centrali je bilo včlanjenih leta 1927. 26 poljedelskih, 11 specijalnih za stavstvo in javna dela in 144 drugih. Hiter razvoj vidimo, ako upoštevamo, da sta bili leta 1918. le dve taki blagajni z izdanimi družinskimi dokladi in iznosu 113.000 frankov, leta 1928. pa 218 blagajn z okoli 20.000 obrati, 1.500.000 članov in 260 milijoni izplačanega denarja. Seve več blagajn tu še ni všteti, ker niso učlanjene pri centrali. — Kršćanske strokovne organizacije se vedno zavzemajo za sistem družinskih doklad in le zahtevajo še kontrolo od strani delodajalcev in upravo. Socialistične so bile v začetku proti, danes pa praktično tudi za, le komunisti so odločni nasprotniki. Dajanje oziroma podpore so zelo raz-

novrstne. Imamo blagajne s pravimi družinskimi dokladi, pri katerih znaša doklada za otroka od 15 do 40 frankov, za 6 otrok pa od 185 do 380 frankov mesečno. Blagajne, ki dajejo premije za rojstva, dajo za prvorojenca od 100 do 500 frankov. Drugi sistemi ne pridejo toliko v poštev.

Tedenske novice.

Klub kršćanskih socialistov Delavske zbornice ima svojo sejo v soboto 16. febr. ob 3 popoldne v sejni sobi Jugosl. strok. zveze. Dnevni red: 1. Poročilo predsednika. 2. Poročilo in razprava o proračunu za 1. 1929-30. 3. Razno. — Zelim, da se vsi člani seje zanesljivo udeležijo. — Predsednik.

Nettunske konvencije. V ministrstvu za socialno politiko se proučava izvajanje onih določb konvencij, ki se tičejo zaposlovanja inozem. delavcev na našem ozemlju. Ministrstvo gre za tem, da se z uveljavljanjem teh odredb ne bi škodovalo našemu delavstvu.

Blamaža gospodarskih krogov. Poročali smo, da so sli nekateri »gospodarski krogi« iz Ljubljane v Belgrad. Sprejeti so bili pri predsedniku vlade generalu Živkoviču, ki pa se z njimi, ko so mu predložili svoje želje, ni dosti razgovarjal in jih je prepustil načelniku Ziki Laziču. Predlagali so, da se odpravi splošna in enaka volivna pravica, da se zniža število občinskih svetovalcev v Ljubljani od 40 na 25 in da se imenujejo za svetovalce predvsem zastopniki »gospodarskih krogov«. Dalje so tudi kritizirali delo bivših oblastnih skupščin in oblastnih odborov in tudi za oblasti zahtevali, da se imenujejo oblastnim komisarjem s svetovi, v katerih naj bi imeli oni odločilno besedo. Vse časopise je poročalo, da so naleteli na gluha ušesa in so se potrti vrnili domov.

Splošna in enaka volivna pravica za kapitaliste ni nevarna, je zapisal neki slovenski dnevnik ob priliki zahtev »gospodarskih krogov«, da se le-ta odpravi. »V Ameriki, Angliji, Franciji, Nemčiji so vse drugačni kapitalisti in producenti, kakor pa so nekateri naši gospodarji in vendar ni v teh mogočnih državah prav nobene kapitalista, ki bi ga motila splošna in enaka volivna pravica. Ti veliki kapitalisti so pač ljudje, ki nekaj znajo in ki so si znali priboriti v svojih državah tudi pri splošni volilni pravici tak vpliv, da ne pomeni ta zanje prav nobene nevarnosti.« Tako ta list. Resnično: »denar je sveta vladar!«

Zvišanje najemnine. V Ljubljani je mestni magistrat zvišal najemnino za stanovanja v svojih novih stanovanjskih hišah. Zvišanje je precejšnje. Prizadeti so sami delavci in nameščenci. Reče plača za enosobno stanovanje 500 Din in še več mesečno, ravnatelj z mesečno plačo 4 do 5000 Din za stanovanje z 8 sobami in to v sredini mesta pa — 800 Din mesečno. — Med stanovanjci mestnih hiš je nastalo silno razburjenje. Cisto v smislu zahtev »gospodarskih krogov«!

Socialno zavarovanje. Število nameščenecv pri SUZO v Zagrebu je bilo leta 1928. 146, pri vseh OUZD 1140 (v Sloveniji od tega 180), v ambulantah 135 (v Sloveniji 9), v zdraviliščih 207. Število zdravnikov v zdraviliščih 9, pri OUZD 1068 (v Sloveniji od tega 134).

Belgrajski OUZD namerava sezidati v Belgradu novo palačo, ki naj bo enaka oni v Zagrebu, če ne še bolj luksuznejša. Iz tega je razvidno, da se namerava prenesti SOZOR v Belgrad, ko bo to le mogoče. Vprašanje je seve, kdo bo plačal novo palačo in kako se bo uporabljala potem zagrebška palača.

Občinski proračun belgrajske občine je sestavljen in znaša 324 milijonov 747 tisoč in 560 dinarjev.

Pri borzi dela v Mariboru dobe delo: moški: 4 hlapci, 7 viničarjev, 6 marjarjev, 3 elektrotehničarji, 1 žagar, 1 vrtinar, 2 čevljarja, 1 brivec, 1 mizar, 1 strojnik, 1 trg. pomočnik, 2 pom. delavca. — Vajenci: čevljarke, slikarske, pekove, kolarske in trgovske obrti. — Ženske: 7 kmečkih dekel, 10 kuharic, 8 služkinj, 1 kuharica k financom, 1 kuharica v grajščino, 1 kuharica v uradniško menzo, 1 boljše gospodinja, 3 šivilje za perilo, 1 šivilja za obleke, 2 postrežnici, 1 raznašalka romanov, 1 perf. servirka, 1 plač. natakara, 1 šiviljska vajenka.

Pri borzi dela v Celju dobe delo: moški: 10 hlapcev, 11 rudarjev, 1 ključavničar, 1 žagar, 1 čevlar, 1 kloba-

sičar, 2 pikola, 1 hotel. kuhar, 9 tesarjev, 1 filmski fotograf, 2 strojnika, 1 kurjač, 1 vinski potnik, 5 delavcev, 22 vajencev. — Ženske: 13 dekel, 6 natakara, 4 hotelske kuharice, 24 navadnih kuharic, sobaric, služkinj, 1 pis. moč.

Pri Javni borzi dela v Ljubljani je na razpolago delo: moškim: 12 navadnim delavcem, 2 žagarjema, 10 železostugarjem, 2 livarjema, 3 čevljarjem, 1 hlapcu, 1 tapetniku, 1 brivcu, 1 slugi, 1 str. stavb. ključavničarju, 1 pekovskemu pomočniku, 1 mesarskemu pomočniku, 8 vajencem; ženskam: 1 restavracijski kuharici, 1 orožniški kuharici, 1 kuharici, 1 sobarici.

Brezposelni v Angliji.

Marsikdo mogoče misli, da je v moderni in napredni Angliji tudi v socialnem oziru že mnogo dbežnega in da so razmere zdaleka boljše kot pri nas. Angl. drž. poslanec Kemworthy je v eni izmed zadnjih številke zelo razširjenega lista orisal žalosten položaj angleškega brezposelnega delavstva, katero potuje iz kraja v kraj, zamaščen izčrpan. Dokazano je, da je nad 80% današnjih potujočih delavcev takih, ki hočejo dela in le mal odstotek je takozvanih postopačev. Tisoči med poštenimi rokodelci so bivši zaslužni vojaki, od katerih jih je nekaj, ki vlečejo invalidsko pokojnino. Da, celo družine potujejo v nadi na zaslužek. Najbolj tragično pa je, da gredo po svetu tudi dekleta v starosti do 20 let. Ta seveda prej ali slej zagazijo v blato, iz katerega se ne dvignejo več.

Kljub drugačnim vestem smo Angleži še vedno najbogatejša država, nadaljuje navedeni drž. poslanec, »zato je naravnost sramotno, kako se postopa z dela iskajočimi popotniki, ki so zašli v bedo ne po lastni krivdi. V državnih zavetiščih postopajo z njimi kot z zločinci. Zato pa se le v skrajni sili in mrazu zatekajo v te in si rajši iščejo strehe kjerkoli.

Ko pride tak utrujen popotni delavec na postajo, ga navadno pošljejo na oddaljeno policijsko predstojništvo, kjer po strogem izpraševanju dobi izkaznico za prenočišče. Ko se vrne, mora dvigniti roke, nakar sledi telesna preiskava. Ko je to dokončano, se mora sleči do gola ter dobi trdo, bodeče perilo. Za večerjo ima kosček kruha in skodelico čaja. Zjutraj je ravno tak, mesa ne poznajo na teh postajališčih celo leto. Ni pa povsod enako. Na nekaterih postajah ne dobi niti tega in tudi postelj ni povsod, tako da mora nekoč zavidani britanski delavec dostikrat prenočiti na golih tleh. Zapomniti si je treba, da imajo kaznjenci in drugi zločinci dobro hrano in udobna ležišča.

V higijeničnem oziru je preskrbljeno tako, da se po 12 ljudi umiva v eni skledi vode in briše z enoinisto brisačo. Nič čudnega, ako se tem potom boleznih lahko bohotno širijo. Tudi obleke vseh nesrečnejšev se zmečejo na en kup.

Za nameček morajo po »zajtrku« kameenje tolči ali pa mleti žito z ročnim mlinom. Ker je tako delo popolnoma neracionalno, bo vsakomur jasno, da se to vrši samo za »kazeno«. Okoli desete ure so spuščeni na svobodo in ob tej uri je navadno prekasno, vsako razpoložljivo delo v tovarnah ali drugje je oddano že takoj zjutraj.

Najhušje pa še pride. Angleška nedelja se tudi tu praznuje in sicer tako, da drže te uboge brezposelnice celo nedeljo zaprte kot jetnike. Gospodov dan praznujejo ob isti hrani in niti čitva nimajo na razpolago.

Zato ni čuda, da se popotni rokodelci, ako le mogoče, poiščejo prenočišča drugje, četudi jim preti nevarnost, da bodo pri tem zasačeni in aretirani, ker je prenočevanje drugje pod kaznijo zadržano. Da je v takih razmerah kriminalnemu naraščanju prosti pot, bo vsakdo razumel. Ako bi prebivalci bogate Anglije vedeli, kako se postopa z njihovimi sorojaki, bi gotovo sramu povsili glave.

Tako angleški državni poslanec. Iz tega je razvidno, da je v mnogih ozirih v deželi funta in šilinga še mnogo na slabšem, kot pa pri nas in tudi tam vpijejo socialne razmere po temeljiti reformi.

Viška občina.

Pred seboj imam bilanco največjega ljubljanskega predmestja o prodanih in zaužitih množinah alkoholnih pijač. Največja delavska občina ljubljanske okolice, Vič, izkazuje koncem leta 1928 sledeče številke: Vina se je popilo 196.863 litrov, mošta 6045 litrov, piva 62.075 litrov in žganja 13.708 litrov v povprečni vrednosti 5 in pol milijona dinarjev. V letih 1925 do 28 pa se je popilo v tej delavski občini 1.122.719 litrov alkoholnih pijač v povprečni vrednosti 18 in pol milijona dinarjev. Te ogromne številke povedo več kot cele knjige. Iz teh par števil si lahko vsak izračuna kako velike prostovoljne davke nosi revno delovno ljudstvo naše občine. K tej ogromni vsoti 18 in pol milijona pa smemo prišteti še tisto pijačo, ki je iz kakršnihkoli vzrokov ni dosegel občinski dacar ter smemo brez pretiravanja dvigniti svoto na okroglih 20 milijonov. Proti tem številkam ni ugovora, da bi bile morda pretirane, saj jih je izkazal urad, ki javno polaga račune. In radi teh dvajset milijonov, ki jih je delavstvo viške občine plačalo, se še ni podrl svet, tudi stanovanjska beda se ni olajšala in tudi množice delavskih otrok in žena radi teh dvajsetih milijonov še niso popolnoma onemogle, ampak se še vedno vlačijo po glinških in rožnodolskih cestah. Po boljših in slabših gostilnah pa se boj za zboljšanje delavskega gmotnega položaja z nezmanjšano silo nadaljuje. Razni občinski in drugi očetje, ki imajo pod seboj socialno skrbstvo, bodo lahko že dvigali obresti iz 100 milijonskega fonda, ki ga bo delavstvo in drugi sloji varno naložili pri svoji gostilniški hranilnici.

Resnici na ljubo pa je treba priznati, da so h gornjim številkom Vičanom precej pripomogli tudi ljubljanski izletniki, zlasti poleti.

Bivši občinski možje, vsaj v veliki večini, so se bali povišati doklade, da bi pri volitvah morda radi tega ne izgubili par volilcev. Protesti volilcev bi se morali dvigniti proti njim, ne radi povišanih doklad na alkohol, temveč radi tega, ker je bilo in je še danes premalo denarja za razne koristne in prepotrebne socialne ustanove, ki jih naša občina tako potrebuje...

Da pa so bili želodci, ki so povzili te ogromne količine alkohola več ali manj dobro podkovani, nam potrjujejo tudi naslednje številke. V letu 1928 je bilo zaklano v viški občini: volov 167, bikov 8, krav 306, telic 81, telet 465, prašičev 398, drobnice 24 in 3764 kg raznega mesa in salam.

Občina je tudi napredovala, saj je bil v preteklem letu napeljan vodovod po nekaterih glavnih cestah, vendar pa se radi ogromnih stroškov in taks katere se pobirajo, ni priključilo toliko strank kot se je pričakovalo. Hišni lastniki so v veliki večini sami delavci in mali obrtniki, ki pač ne zmorejo tisočakov le za take... Nadalje se je dokončala z ogromnimi stroški in žrtvami tudi regulacija Gradašnice in Glinščice ki je toliko let poplavljal lep del rodovitne zemlje. Tudi mostovi stoje, vendar pa bi bilo to poglavje zase, osobito most čez državno cesto, ki radi svoje širine (most je najmanj 6 metrov preozek) kazi viško promenado.

Skoraj vse socialno breme je nosila poleg občin. blagajne »Vincencijska konferenca«, ki je v decembru dokončala impozantno stavbo, ki bo služila kot otroško zavetišče, toda o tem bomo še kasneje pred otvoritvijo podrobneje spregovorili. Vsekakor se pa velika večina občanov ne zaveda kako ogromnega pomena je ta družba in stavba, ki je bila pred mesec dni končana.

Za danes naj samo še konstatiramo, da je občina v mnogih ozirih napredovala, razen kar se tiče cest, ki so v slabšem stanju kot prejšnje leto, kar se bo pa menda v par mesecih odpravilo, ker je predviden poleg običajne in zvišane postavke v proračunu še izredni kredit 100 tisoč dinarjev. Komisarjem viške občine je imenovan bivši župan, kot svetovnik pa bivši odbor z nekaj spremembami.

Nekaj o prašičih. Pri nekom skupnem kosilu je eden izmed udeležencev venomer rabil izraze, ki niso bili prav nič primerni za dostojno družbo. Ko je prišla na vrsto prašičeva pečenka, je nataknil velik kos na vilice ter dejal: »Ali je to prašič?« Nekdo, ki je že težko čakal prilike, mu je zasolil: »Na katerem koncu vilic pa mislite?«

Pridobivajte novih naročnikov!

Po svetu.

Za mir. »Osservatore Romano«, glasilo Vatikana prinaša obširen članek o mrzličnem oboroževanju vseh velikih in malih držav. Predvsem poudarja, da ta oboroževalna tekma nikakor ne more biti v skladu s stremljenjem za upostavitve miru v smislu Kelloggovega pakta. Pravi, da je gotovo največji nesmisel, na eni strani vedno govoriti o miru in miroljubnosti, na drugi strani pa se naprej in naprej oboroževati, se pripravljati na vojno in jo celo izzivati. Človeštvo se mora odločiti za mir, sicer pripravljaja smrt samemu sebi.

Utrditev miru na vzhodu. Med Rusijo in Poljsko bo v najkrajšem času podpisan Kelloggov pakt. Pričakuje se, da bo za tem podpisan pakt tudi z Romunijo, Estonko in Latvijo. To bi pomenilo tudi lep korak k upostavitvi svetovnega miru.

Brezposelnost v Nemčiji. 15. januarja t. l. je bilo prijavljenih v Nemčiji 1 milijon 99 tisoč brezposelnih. Od decembra 1928 je narastlo število brezposelnih za 327.000.

Nameščenjska konferenca pri uradu dela. Konferenco je vodil Albert Tomas. Udeležile so se je vse nameščenjske federacije, našo sta zastopala generalni tajnik in gđr. Müller. Poročilo o dosedanjem delu urada so navzoči vzeli z zadovoljstvom na znanje. Do prihodnje konference naj urad izdela predlog za konvencijo glede delovnega časa. Zaseduje naj razvoj državnih zakonodaj glede zaščite nameščenstva in nanj upliva. Velike važnosti je zaščita vajencev in njihova izobrazba. Temeljito naj se prouči vprašanje plačnega dopusta, v ka-

terem vlada velik nered doslej. Nameščenjske organizacije hočejo odločilno vplivati na delo pri mednarodnem uradu, zato hočejo tudi stalen odsek, ki naj se peča le z nameščenjskimi vprašanji.

Za kratek čas.

V nekem kraju so krstili otroka. Ko je gospod kaplan po krstu vpisaval v krstno knjigo, je trenutno pozabil, kateri dan v mesecu je. Obrnil se je do poleg stoječe botrice ter dejal: »Sedem najstega imamo danes, ali ne?« Botrica (vznevoljena): »Kaj pa mislite, gospod kaplan, ta je šele sedmi.«

Nekdo, ki se je pisal Janez Luknja, je bil tako len, da se je podpisoval samo s črko J, poleg te pa je s peresom skozi papir napravil luknjo.

Tudi delavcu

JE RADIO ŽE DOSTOPEN

Delavcem Gorenjske se priporoča za nakup aparatov in sestavnih delov:

RADIO

JOŽE MARKES — elektro-
tehnično podjetje, Jesenice 54

On je bil profesor kemije, ona pa skrbna gospodinja, ki je vedno pripravila dobro kosilo ali večerjo, on pa je vedno zamudil in jed se je pokvarila, nakar je pa godrnjal. Nocoj je zopet zamudil in večerja je bila mrzla. Ko se je pričel jeziti, je žena jokala. Toda on je bil profesor kemije. »Kar prenehaj z jokom. Tvoje solze ne napravijo nobenega utisa. Kaj pa so solze? Majhen odstotek fosforove soli, nekoliko sodijum klorida, a vse drugo pa voda. Be-e-e-e.«

»Ampak tvoj stric je pa zares nekoliko gluhi.« »Kaj, nekoliko? Zadnjič je celo večerno molitev klečal na mačkovem repu, pa ga še ni slišal.«

Vrednost denarja. Za 100 nemških mark dobiš 1350,75 Din, za 100 avstrijskih šilingov 799,25 Din, za 1 dolar 56,77 Din, za 100 franc. frankov 221,63 Din, za 100 češkoslovaških kron 168,20 Din, za 100 lir 297,10 Din.

I. delavska hranilnica in posojilnica v Mariboru

je naš edini delavski denarni zavod.
Vloge obrestuje najvišje in daje posojila po najnižji obrestni meri.

Usnjarska in čevljarska zadruga „RUNO“ r. z. z o. z. v Trzinu

Izdeluje
vsakovrstne ovčje
in kozje kože, kakor tudi
barvano usnje za
površnike

Postrežba točna.

Cene solidne.

Kako gospodarite najbolje? Kako se zaščitite najuspešneje? Kako si prihranite vsako leto 3% Vaših izdatkov?

ČE STE ČLAN IN OBENEM ODJEMALEC PRI

I. delavskem konzumnem društvu v Ljubljani r. z. z o. z.

Pisarna: Kongresni trg št. 2

Ustanovljena 1895

Telefon 2255, 2855

ki ima danes preko 10.000 rednih članov in 29 prodajalen po vsej Sloveniji. Zadruga ima do danes sledeče oddelke: specerijski, kolonijalni, manufakturni in galanterijski in je vsled tega v stanu ugoditi vsem željam in potrebam svojih članov.

Iz vse svoje duše

René Bazin

Poslovenil Niko Kuret

Obmolnila sta oba. Blesk poletja je božal vse naokrog zaman milijone cvetic in klasov za oba bogataša, ki sta se vozila skozenj. Obnovljena mladost zemlje ju je sprejemala vase, ne da bi kateri kaj čutil. Za trenutek se je razklenilo med dvema gričema in odprla se je grapa kakor pahljača: hosta v enem bregu, žito v drugem, v sredi na dnu pa je tekla hladna Erdra in drevje ob bregovih se je sklanjalo nad njo. A žalost in jeza sta slepi.

»Pravkar si govoril o usmiljenju,« je pričela spet ona. »Prav, pomagaj mi ali pa meni dovoli...« Prekinila jo je ostra moževa kretnja:

»Ne, žena, ne. Nekaj krat, prepogosto sem trpel, da si s svojim usmiljenjem na laž postavila sklepe ali ukrepe, ki sem jih storil kot gospodar. To pot tega ne maram. Storili smo dovolj. Prepovedujem ti, da bi še kdaj videla te Madiotjeve, da bi jim dajala karkoli, da bi se ukvarjala z njimi kakorkoli.«

Žena pa je planila iz svoje običajne ponižnosti. Obupana, ranjena v svoji zadnji svobodi, se je hlastno zaokrenila:

»In zakaj to?«

Presenečen se je za hip zazrl vanjo. Videl je ta težki, veli obraz, te ustnice, ki jih je stalna žalost zarisala v kote, videl je štrleče ličnice, te osuple oči in svileni životeč, ki ga je steznik napenjal.

»Svoje razloge imam,« je dejal hladno. »Stori mi veselje, prosim te, in se spomni, da me spremljaš k tujim ljudem. Glej, pri brazemontski meji smo. Neznansko neokusno si napravljena.«

Zlat, nečuten prah Loirinega peska se je dvigal ob vratih kočije in izginjal za njo. Veje so oplazile kočijaževa ramena. Konja, ki sta slutila grajski hlev, sta upognila vrat in zavozila v kraj na cestni rob.

Nekaj kravjih pastiric se je za živo mejo vzpenjalo na konce prstov in z zavistjo gledalo za bogato damo...

Ko je istega večera šlo na noč, je Eloi Madiot poslušal Henrietto. Poskušala mu je ugovarjati. Dospel je bil domov ves divji, baš ko se je dekle vrnilo od dela. Trpke besede proti bogatinom je sipal iz ust. Brez dvoma ga je opogumil pogovor

z Antoinom, česar pa ni hotel priznati. Sodeč stvar za resno, ga je Henrietta prijazno povabila:

»Stric, bedeti morava oba. Jaz moram skončati še nekaj srajc. Dosti dolgo že čakajo. Prebila bova večer v moji sobi. Skuhala si bova čaja, kakor da Vam je gospod Lemarié zares dal pokojnino. Hočete?«

Henriettina sobica je bila po mnenju starega bobnarja svet kraj, kamor si smel vstopiti le z dovoljenjem. Da bi pa bedel v Henriettini sobi, se mu je zdelo razvajanje. Soba je bila največja in najsvetlejša v stanovanju. Bila je v njej postelja iz orehovine z zastori iz bele bombaževine, ki so padali v vedno blestečih gubah k tlom ter bili okrašeni z resami z volnenimi glavicami.

Dalje zrcalo v zlatem okviru, zrcalna omara iz palisandrovega lesa in okrogla miza na eno nogo, oboje darilo neke prijateljice iz delavnice, ki se je bila skoraj da bogato omožila... Na mizi, pokriti s kvačkanim pregrinjalom, je stala med dvema kupoma modnih časopisov porcelanasta vaza s šopkom umetnih rož. Po stenah si videl stekleno omarico za knjige in nekaj slik, podobnih akvarelu, — ne baš bogvejak, a sveže: pokrajine iz Norveške, Švice, Italije ka-li. V enem kotu je stal na podstavku iz izrezljanega lesa Marijin kipec, obdan od rožnega venca z debelimi jagodami. Na Marijinem obrazu je bila presunljiva milina. V spomin Očeta, Sina in Duha je dvigala tri prste v blagoslov.

Da, oveselil si se, ko si pogledal v to sobo. Prečudovita pa je še bila od dekliške duše, ki jo je oživljala celo takrat, ko Henriette ni bilo doma. Razvrstitev predmetov je pričala o lastnem okusu. Često je brezpomemben, toda ljubko izbran toaletni predmet ostal na kakem delu pohištva: mežanasta ovratnica, pas z lepo izdelano zaponko solnčnik, brezrokavnik, okrašen s čipkami po šest sonjev, navaden par rokavic, ki je malce živela v njih še oblika drobne roke, prstov, upognjenih za šivanko iz navade celo v počitku. Včasih je podnevi stari Eloi, ko je bil žalosten od dolgih ur samote (Henrietta je opoldne jedla pri gospe Clémenci), vstal s stola, odprl vrata in pogledal v to svetišče ljubezni. Ni vstopil. A ogrelo se mu je srce ob pogledu na vse te reči, ki so mu budile spomin na dvoje oči, katerih barva je nalik barvi globoke, in na obraz lepega dekleta. Potem pa se je šel sprehajati po mestu s spominom in pomlajenim ponosom nad deklico v duši.

Ta premetena Henrietta! Da bi strica potolažila, je nocoj primaknila k mizi edini oblazinjeni naslonjač, kamor sicer nikdo ni sedel. Sama je

sedla kraj mize in se sklonila nad šivanje v luči svetilke, ki ji je bila nataknila prazni senčnik. Z mirno sigurnostjo so njeni prsti pomerjali in pritrali konec cenene čipke na rokave in ovratnik srajce. Za trenutek se je kdaj ustavila, da je vzela škarje z mize ali vitel sukanca ali čipke, navite na modrem prosojnem svitku. In tedaj je dvigala pogled k Madiotju, ki je bil pogreznjen v svoj naslonjač, in k oknu; ki je bilo ostalo odprto in ki se skozenj prihajali kratki sunki vetra.

Kadar je bila sapa premočna, je bilo slišati veje oleandra, ki so zadevale druga ob drugo, in ko so udarjale ob zid ali ob balkonsko ograjo, se je zdelo, da jih veter povezuje. Šum vesel je dvakrat prišel od Loire in dvakrat je Henrietta z nasmeškom prisluhnila. Vso lahko se je čutila oh misli, da so Marijo pri gospe Clémenci tako lepo sprejeli in posebej še, da ima sama nocoj pri stricu Madiotju vlogo, ki ji od vseh najbolj pristoja, vlogo tolažnice. Govorila je:

»Kaj bi se neki žalostili, stric, da vas je gospod Lemarié zavrnil. Jaz pač mislim docela drugače nego Antoine. Storili ste, kar ste storiti mogli. Niste uspeli. Ali uspete morda kaj bolje, če se jezite in grozite s tožbo? Ljudje, kot smo mi, pri takih rečeh malokdaj kaj opravijo.«

»Ukradel mi je pokojnino!«

»Ali nismo živeli vse doslej? Priznam, da pač nismo bili nikdar bogati...«

Zadovoljno ji je šel pogled po zrcalni omari in po akvarelnih slikah.

Sedaj pa so leta bede mimo. Antoine si sam služi kruh, jaz tudi... Veste, kaj mi je rekla gospa Clémence zadnjo soboto, ko je prišla Marija Schwarzova? Rekla mi je: »Mala umetnica!« In s takim poudarkom, da lahko pomenja marsikaj, če prav razumem. To boste srečni, stric, ko vam nečakinja postane delovodkinja! Delovodkinja prve modne hiše v Nantu! No da, možno je, da nas to doleti prej ali slej. Z gospodično Avgustino gre pač naglo navzdol...«

Mladosten je bil njen smeh in držala je iglo kakor puščico, stisnjeno med dvema prstoma.

»Pri nas v modni stroki je starim gorje!«

»Pri nas je prav isto,« je rekel Madiot. »Starim gorje!«

Henrietta je razumela, da je bil krut ta smeh mladosti. Ugriznila se je v dolgo blede ustnice, ki se je pravkar drzno rogala bedi tovarišice.

»Niti z mezinem ne ganem, da bi na njeno mesto prišla, stric Madiot. Verjemite mi. Ali vidite: name je prišla vrsta, da napredujem...«